

6. Как быстро успокоиться – психологические техники «Убежище» и «Защитник». – Режим доступа: <http://v-garmonii-s-soboi.ru/sila-myisli-i-slova/kak-byistro-uspokoitsya>.

7. Офіційна сторінка Кризової психологічної служби м. Львова. – Режим доступа: <https://www.facebook.com/Кризова-психологічна-служба-міста-Львова>

8. Профілактика посттравматичних стресових розладів: психологічні аспекти. Методичний посібник / Упор. : Д.Д. Романовська, О.В. Ілащук. – Чернівці : Технодрук, 2014. – 133 с.

УДК 159.942.5

Штих Ірина Ігорівна
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна.

ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасна філософія освіти вищої школи окреслила образ студента як творчої, вільної особистості, яка розкриває свій потенціал у науково-дослідній діяльності, вміє самостійно організувати власне навчання та саморозвиток. Сукупність професійно важливих якостей та особистісних складових емоційної сфери психолога відображає рівень його професійної підготовленості, зрілості, і є передумовою успішності в діяльності. У важливому значенні процесу емоційної взаємодії та соціальної перцепції в професійній діяльності психолога власне і полягає актуальність проблеми.

Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх практичних психологів розглядаються в роботах Т.М. Данилової, Н.М. Дуднік, Л.М. Кобильника, М.О. Коць, Н.Ф. Литовченко, О.В. Літвінової, Л.В. Логінової, О.О. Міненко, Л.В. Мови, В.Г. Панка, Н.І. Пов'якель, Л.П. Скорич, І.Г. Тимошука, О.Л. Туриніної, Н.В. Чепелевої та ін. Науковцями аналізуються професійно значущі якості особистості психолога, які потрібно в свою чергу розвивати та вдосконалювати (І.В. Дубровіна, Є.П. Ільїн, Р.В. Овчарова, А.К. Маркова). Однією з таких якостей виділяють емпатію (М.А. Анімов, В.М. Вартанян, П.П. Горностай, Т.М. Данилова, Н.Ф. Каліна, Х. Когут, Т.В. Мінько, Л.В. Мова, К. Роджерс, О.П. Саннікова, І.Г. Тимошук, Н.В. Чепелева та ін.). [2;3]

Професійна емпатія є системою індивідуально-психологічних характеристик, а саме компонентів емпатії, емпатійної спрямованості, модальності, рівня вираженості емпатії та її видів і т. ін.; а також процесуальних характеристик емпатії на рівні когнітивно-емотивно-дієвої взаємодії в контексті циклів емпатійного реагування, технічних аспектів емпатії, структури емпатійної репліки та ін.

Розглядаючи проблему природи емпатії, її розвитку, важливим є з'ясувати механізми досліджуваного явища. Це питання видається ще складнішим, ніж визначення самого поняття «емпатія», оскільки до різних його

трактувань додалося розмаїття в тлумаченнях змісту одних і тих же механізмів. Журавльова Л.П. у своїй монографії, підсумовуючи історію філософських досліджень емпатії, виокремила два аспекти її розгляду: як метод пізнання предмета або об'єкта і як властивість, здатність людини. [2]:

Основними особистісними чинниками, що впливають на емпатійність людини, є емоційна чутливість, зацікавленість в інших людях, гнучкість, висока поведінкова пристосованість, екстраверсія, тривожність, стійкість особистості, ухвалення ролей, само ототожнення індивіда, домінуюча мотивація (колективістська або егоцентрична), стійкість мотивів, міра суб'єктивної значущості в системі цінностей інших людей і власного «Я» і т.п.

Дослідження проводилось на базі МДУ серед студентів напряму підготовки «Практична психологія». Нами виявлено, що рівні прояву емпатії відрізняються у студентів, які тільки почали своє навчання в університеті і студентів, які закінчують навчання у ВНЗ. Встановлено, що рівень емпатії підвищується пропорційно рівню професійної підготовки студентів-психологів (з першого по п'ятий курс навчання). На високому рівні представлені такі канали емпатії як емоційний канал та проникаюча здатність в емпатії. Низький рівень прояву всіх складових емпатії найбільш характерний для ідентифікації та інтуїції. Всі інші канали – раціональний; установки, що сприяють чи перешкоджають емпатії – представлені переважно на середньому рівні. У нашому дослідженні найбільше представлена гуманістична та екзистенційна спрямованість особистості майбутнього психолога, а отже емпатія в значній мірі розвивається в осіб саме з таким типом спрямованості. Рівень емпатії та гуманістична спрямованість продемонстрували непряму залежність внаслідок недостатнього ступеня підготовки студентів в загальнокультурному плані.

Даним дослідженням підкреслюється необхідність переорієнтації структури освіти з інтелектуальної на гуманістичну. Рекомендовано систематичне обстеження студентів-психологів на предмет визначення рівня емпатії і спрямованості особистості, а також розвиток емпатійних здібностей шляхом проведення відповідних тренінгів. В цілому ж результати нашого емпіричного дослідження свідчать про необхідність розробляти і впроваджувати рекомендації з розвитку рівня емпатії у студентів-психологів. У цьому полягає просування у вирішенні проблеми.

Таким чином, емпатійна спрямованість повинна спеціально формуватися у майбутнього психолога. Розвиток професійної емпатії на особистісному рівні передбачає елементи самовдосконалення, самопроекування, тобто самостійну роботу, спрямовану на самого себе. Навчання у ВНЗ має сприяти особистісному зростанню студента. Погляд на емпатійність майбутніх психологів як на професійно важливу якість дає можливість оптимізувати навчально-виховний процес у вузі, розробляти нові технології виховання, у яких би конструктивно реалізовувались суб'єкт-суб'єктні взаємостосунки між викладачами та студентами як повноправними учасниками навчально-виховного та розвиваючого процесу.

Література:

1. Выговская Л.П. Проблема эмпатии в психологии / Л.П. Выговская // Социально-психологическая природа эмпатии: проблемы и перспективы исследования. – Одесса, 1996. – С. 171-186.
2. Журавльова Л.П. Психологія емпатії: Монографія / Л.П.Журавльова. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2007. – 328 с.
3. Роджерс К. Эмпатия / К. Роджерс // Психология эмоций. Тексты / Под ред. В. К. Вилюнаса, Ю. Б. Гиппенрейтер. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. — 288с.

УДК 159.947.5-053.6:[94:001.891]

*Юрков Олександр Сергійович,
Кондрацька Кристина Валеріївна
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна*

ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКА

Проблема дослідження полягає в тому, що основою будь-якої діяльності підлітків є їхні потреби, мотиви, інтереси, переконання та цінності. Потреби є основою мотиваційної сфери підлітків. Будь-яка діяльність, активується та спрямовується мотивацією, яка є її найважливішою складовою. Саме від мотивації залежить переважна частина успіхів в навчанні, в саморозвитку та самоактуалізації особистості. Важливу роль у становленні особистості на цьому віковому етапі відіграє навчальна мотивація. Саме навчання є провідною діяльністю у старшому шкільному віці.

Активний психічний розвиток підлітка зумовлює суттєві зміни мотиваційної сфери його особистості. Це помітно у формуванні нової внутрішньої позиції, виникненні особливих потреб. На основі цих потреб підліток починає орієнтуватися на цілі, які він бачить за межами свого сьогодення. Якщо усі переживання, інтереси, прагнення підлітка зосереджені на проблемах тільки шкільного життя, то це свідчить про певне порушення розвитку особистості, неготовність до переходу на новий віковий етап.

Нова внутрішня позиція підлітка виявляється й у виникненні потреби відповідати не тільки вимогам тих, хто його оточує, а й власним вимогам та самооцінці. Спілкування підлітка з ровесниками, порівняння себе з іншими, інтерес до власної особистості, своїх здібностей, можливостей, їх оцінка зумовлюють значущість потреби знайти і зайняти своє місце у товаристві ровесників, самоствердитись. Щоб задовольнити це прагнення, підлітки стараються потрапити у надзвичайні ситуації, створюють екстремальні умови для самопроявів, часто здійснюючи непродумані вчинки. Безглуздість їх дій